

**Електронна бібліотека
видань історичного факультету
Харківського університету**

Гайворонская Е. М. Понятия «личность» и «индивидуальность» в исторической науке // Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії: Збірник наукових праць молодих вчених. – Харків, 1997. – С. 25 – 27.

При використанні матеріалів статті обов'язковим є посилання на її автора з повним бібліографічним описом видання, у якому опубліковано статтю. Дана електронна копія статті може бути скопійована, роздрукована і передана будь-якій особі без обмежень права користування за обов'язкової наявності першої (даної) сторінки з повним бібліографічним описом статті. При повторному розміщенні статті у мережі Інтернет обов'язковим є посилання на сайт історичного факультету.

Адреса редакційної колегії:

Україна, 61077, Харків, пл. Свободи, 4,
Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна,
історичний факультет. **E-mail:** istfac@univer.kharkov.ua

©Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна; історичний факультет

©Автор статті

©Оригінал-макет та художнє оформлення – зазначене у бібліографічному описі видавництво

©Ідея та створення електронної бібліотеки – А. М. Домановський; А. О. Баскакова

Проголосивши, з одного боку, радикальний підхід до політичної діяльності, молоді українці, разом з тим, розуміли, що успіх справи залежить від ступеню підготовки громадянства до сприйняття національних ідеалів. Чим ширшого шляху, ніж широка просвітницька діяльність, не було. Цим пояснюється узгодженість між бажанням та дійсністю.

Інше питання, чи були "Тарасівці", а потім Студентська Громада, ініціаторами. У спогадах автори по різному трактують ступінь радикальності політичних поглядів членів цих організацій. Вивчення та аналіз першоджерел також не дають однозначної відповіді на це питання.

Невирішеними залишаються питання ефективності діяльності та впливу українського молодіжного руху в порівнянні з іншими політичними, соціальними та національними течіями.

Окрему увагу необхідно звернути на персональний склад руху, представлений відомими постатями в історії та культурі України. Серед них: Микола Міхновський, Іван Липа, Дмитро Антонович, брати Мацієвич, Боніфатій Мінський, Михайло Базькевич, Михайло Русов, Андрій Жук та інші. Найчисленнішими до молодіжного руху були відомі письменники: О. Олесь, Г. Кравецький, О. Катрухін.

Відповідь на ці та інші питання - справа майбутніх досліджень, у яких особливо мають бути зацікавлені харків'яни - нащадки "славних пращів наших...".

Гайворонская Е.М.
(ХГУ)

Понятия "личность" и "индивидуальность" в исторической науке

Понятия "индивидуальность" и "личность" непрерывно сопровождают гуманитарные науки, в частности, историю. Но пользоваться ими с надлежащей методологической разумностью чрезвычайно трудно. Для того, чтобы дать этим понятиям более четкое разграниченное определение, была проведена дискуссия,

в которой участвовали представители гуманитарных наук [1]. Интерпретация понятий шла в трех направлениях: психологическом, социологическом, культурологическом. При наличии различных методологических подходов определении понятий, дискуссия проходила подчас в непересекающихся плоскостях, обнажая новые проблемы и пробелы в философско-исторической, культурологической областях.

Из круга обозначенных предметов исследований можно выделить следующие проблемы и вопросы:

1. Проблема смыслообразования и смыслоупотребления понятий.
2. Проблема, культурологического характера связанная с правомочностью называть личность "отрицательного героя", "индивида-чудовища".
3. Проблема заключается в наличии огромной дистанции между понятиями "личность Востока" и "личность Запада".

При рассмотрении первого вопроса некоторые исследователи склонялись к мнению об идентичности этих понятий. Другие разграничивали их в психологических основаниях, вкладывая в понятие "личность социализированного индивида совокупность наиболее существенных социальных значимых свойств или отношений и функций. Смыслоупотребление известных понятий обусловлено эволюцией представлений о человеке.

Понятие "личность" в античные времена имело различные значения, суть которых сводилась к "физическому телу человека". В раннее средневековье понятие "личность" прилагалось лишь к триединой персоне самого Бога. В период Возрождения "личность" представляла собой совокупность и слитность души и тела.

В XIX веке понятие "личность" соотносится с понятием "индивидуальность". В XX веке представление о человеке неразрывно связано с понятием социума, культуры, ценностей и т.д. В недрах этой проблемы заключен вопрос культурно-этического характера.

Некоторые авторы при определении известных понятий в основу общего знаменателя ставили этические принципы, полагая при этом, что человек, обладающий отрицательными чертами характера, не может быть личностью. Пожалуй, с этической точки зрения не следует употреблять такие словосочетания, как "личность преступника", "культ личности", но известно

то использование таких выражений основывается на социально-психологическом фундаменте.

Третья проблема заключается в отсутствии "личности" на Востоке в европейском понимании. В понятие "личность Востока" вкладывается полное отчуждение от своего "я", от своего обыденного сознания с целью слияния с миром природы, с законами некоей системы, с космосом. "Личность Запада" представляет себя не частью мира, а его центром. В этом различии заключается несоответствие представлений двух типов личностей относительно друг друга.

Интерпретация известных понятий обусловлена определением других социально-культурных понятий, при этом учитывая культурно-общественный фон, ценностные социальные нормы, религию, воспитание, язык.

Итак, проблема человека - проблема культуры и времени.

1. См.: Одиссей: Человек в истории.- М., 1990.

2. Барг М.А. Индивид, общество, история // Новая и новейшая история.- 1989. - № 2.

3. Будагов Р.А. История слов в истории общества.- М., 1971.

4. Буева Л.П. Социальная среда и сознание личности.- М., 1982.

5. Зейгарник Б.В. Теории личности в зарубежной психологии.- М., 1982.

Головин С.В.

(Университет внутренних дел)

Позитивистская теория права и научное наследие Д.И. Каченовского

В 40-50-х гг. XIX ст. позитивистская методология начинает применяться в различных областях знания, в том числе и в юриспруденции.

Ранее всего позитивистская концепция права оформилась в Англии.

Во второй половине XIX в. юридический позитивизм постепенно распространяется на континентальную Европу. В Германии, например, уже в 60-х гг. XIX в. юридический позитивизм завоевал прочные позиции в гражданском (Б. Виндшайц) и в государственном праве (К. Гербер). В 70-х гг.